

جریان سازی در شعر انقلابی مذهبی

شعر موید تنها شعر مذهبی نیست بلکه به تناسب وضعیت جامعه موضوعات اجتماعی هم دارد

محمد کاظم کاظمی

اصل، یک جریان شعری به شمار می‌آید ولی با مروری که در آثار مرحوم موید داشته‌ام این ویژگی در شعر این شاعر آیینی بسیار برجسته‌تر است. چند سال پیش که برای نوشتن مطلبی در یک نشریه، شعرهای زنده یاد موید را مطالعه می‌کردم این میزان روحیه اجتماعی، انقلابی در شعر مذهبی، آن هم در نیم قرن پیش برای بنده شگفت انگیز بود.

■ شعرهای آیینی عالمانه

با مرور آثار سید رضا موید ما با شعرهایی عالمانه روبه رو می‌شویم. شعرهای او آثاری دارای تفکر، نگرش و بینش عمیق دینی و اجتماعی است و در یک کلام ما با شاعری آگاه روبه رو هستیم. هرچند ظاهر و طرز پوشش استاد موید و همچنین حضورش در جلسات، کاملاً سنتی به نظر می‌رسید ولی در بینش و نگرش بسیار متری بود حتی متری تر از شاعران دیگری که تیپ و ظاهری متری و روشنفکرانه داشتند.

■ دغدغه استاد موید برای پرورش شاعران خلاق و متعهد

یکی از نکات مورد توجه شخصیتی زنده یاد موید دغدغه مندی او درباره پرورش شاعرانی خلاق و متعهد بود. این شاعر پراوازه در این مسیر شاگردان زیادی را پرورش داد و موضوعی که امروز باعث خشنودی است تداوم نسل شاعری در خانواده اوست. امروز از این شاعر آیینی تأثیر گذار دو فرزند شاعر برای جامعه ادبی به یادگار مانده است که هریک در حوزه فعالیت خود و در مسیر شعری‌شان که عمدتاً شعر آیینی است حرف‌های زیادی برای گفتن دارند.

زنده یاد سید رضا موید، شاعری بسیار دوست داشتنی، متعادل و بی‌حاشیه با شعرهای قابل توجه در حوزه شعر آیینی بودند. در شعر موید، ما در واقع با یک جریان انقلابی، مذهبی رو به رو هستیم. شعر او تنها یک شعر مذهبی صرف نیست بلکه همواره موضوعات اجتماعی را به تناسب وضعیت جامعه در دل خود دارد. زنده یاد موید و جمعی دیگر از شاعران در دهه ۵۰ نشست‌های ادبی برگزار می‌کردند که در آن علاوه بر سرودن شعر مذهبی، بر آرمان‌های انقلاب در این گونه شعرها تأکید داشتند، این شاعران از همان زمان تا روزگار ما این ویژگی را در شعر خود حفظ کرده‌اند. در این بین افرادی مانند مرحوم اکبر زاده، نگارنده، محمد جواد غفور زاده شفق، سروی‌ها و زنده یاد موید در شعر متعهد پیشرو آن زمان فعال بودند که این فعالیت‌ها مثال زدنی است. استاد موید حتی در شعرهایی که برای حضرت پیامبر (ص) می‌سرود، موضوع انقلاب و رویکرد انقلابی حضرت پیامبر (ص) را مطرح می‌کرد. اگرچه این خصوصیت در شعرهای دیگر شاعران انقلابی مشهود نیز دیده می‌شود و در

گفت‌وگو

استاد غلامرضا سازگار

شعرهایی از عمق جان

■ از شخصیت زنده‌یاد استاد مؤید بفرمایید.

اشعارش معرف ایشان است. شخصیت مؤید از شعرش معلوم است. ایشان یک شخصیت ولایی بود و نسبت به اهل بیت (ع) به‌ویژه امیرالمؤمنین (ع) و حضرت زهرا (س) ارادت خاصی داشت.

■ ایشان در شعر آیینی بعد از انقلاب چه جایگاهی داشتند؟

او استاد بود؛ اخلاص داشت و انقلابی بود. هر جا در مشهد جلسه شعر بود، در صدر مجلس و مورد احترام بود. اشعارش را خواص و عوام می‌پسندیدند؛ مثل شعر سعدی که وقتی می‌گوید «بنی‌آدم اعضای یکدیگرند»، همه می‌پسندند و شعرش زیانزد است. شعرهای مؤید هم زیانزد مردم بود.

■ خاطره خاصی از ایشان دارید که بخواهید تعریف کنید؟

وقتی می‌خواستیم به مکه بروم، برایم یک رباعی فرستاد: «ای یار سفر کرده چه خوش از بر من / رفتی به مدینه قبله دیگر من / آن جا که رسیدی ز ره مهر و وفا / از من برسان سلام بر مادر من». من هم این رباعی را گفتم و برایش فرستادم: «ای دوست که می‌روم کنون از بر تو / در شهر مدینه قبله دیگر تو / گفتمی که سلام تو به مادر ببرم / برگو که کجاست تربت مادر تو». مؤید از عمق جان، شعر می‌گفت. با هم در جلسه‌ای بودیم، آن قدر گریه کرد که نتوانست حرف بزند. وقتی در انجمن شاعران شعر می‌خواند، همه بادل و جان گوش می‌کردند. خودش از شعرش بهتر بود و شعرش از خودش بهتر بود. هر دو بر هم امتیاز داشتند.

■ از جلسه‌های دیدار با رهبر انقلاب بگویید.

روز میلاد حضرت زهرا (س) بود؛ خدمت رهبر انقلاب بودیم. مؤید به رهبر انقلاب خیلی ارادت داشت و ایشان هم به او محبت داشتند. آن روز آقا از شعرش خیلی تعریف کرد. در جلسات خصوصی رهبر انقلاب با استاد شفق و زنده‌یاد اکبر زاده هم همیشه حاضر بود.

■ دوران جوانی استاد موید

گوش به فرمان دلش بود

محمود اکرامی

■ درباره نقش استاد مؤید در پرورش شعر آیینی خراسان توضیح دهید؟

خراسان، یکی از مراکز شعر آیینی در کشور است و افرادی مانند آقای خسرو، آقای سروی‌ها، آقای شفق، آقای اکبر زاده و آقای مؤید در این مجموعه بودند. استاد مؤید یکی از پرورهای قرص‌ترین‌ها بود و محوریت درونی این کار را به عهده داشت. آقای مؤید شعری غیر از شعر مذهبی نگفته مگر در حد ضرورت. او تمام عمر خود را صرف سرودن اشعار مذهبی و آیینی کرد. بعضی از اشعار ایشان هم در مجالس اهل بیت همیشه خوانده شده است و یکی از شاعران اثر گذار حوزه شعر مذهبی بوده‌اند. ایشان با این تفکر که نشانه خلوص نیت و ارادت والا ایشان به اهل بیت (ع) بود تا امروز شاعران زیادی را چه در خراسان و چه در کشور، پرورش داده‌اند.

■ مقبولیت شعر استاد مؤید به چه عواملی برمی‌گردد؟

آقای مؤید با خودش و مردم صادق بود. آدم باورمندی که بیش از این که برای این‌و آن شعر گفته باشد، برای دل خودش شعر سروده است. بیش از این که بخواهد خودش را در مجالس مطرح کند، دنبال این بوده که وظیفه دینی‌اش را انجام دهد. ایشان فرمان از دل خود می‌گرفت و به شدت کم‌آزار، مورد توجه جامعه مذهبی و مداحان و شعر دوستان بود. کم حاشیه، سالم و مردمی بود. خیلی‌ها می‌گویند شعر خوب شعری است که عوام بفهمند و خواص پسندند. این‌ها جملات ساختگی قشنگی هستند که درباره آدم‌های متعددی گفته می‌شود. من این‌طور نمی‌گویم. باورم این است که اگر شعر استاد مؤید مقبولیت عمومی داشته و اگر خواص حوزه مذهب آن را می‌پسندند، به این دلیل بوده که حرف دلش را می‌زده. چیزی را گفته که باور داشته است. این باورمندی به حرف‌های خودش بوده که بر دل می‌نشاند. او به فرمان دلش، گوش کرده و جز در مسیر اعتقادات خودش، در مسیر دیگری گام برنداشته است.

شاعری جامع‌الاطراف

رضا اسماعیلی

■ لطفاً از ویژگی‌های زبان شعری ایشان بگویید که مورد پسند عام و خاص بود.

ذهن و زبان استاد مؤید به زبان مردم نزدیک بود و سعی می‌کرد شعرش قابل فهم باشد. او زبانی سهل‌ممتنع در شعر داشت و اشعارش از سوی ذاکران اهل بیت مورد استقبال قرار می‌گرفت و در محافل دینی استفاده می‌شد. این هم یک امتیاز بود. استاد مؤید زبان شعری بسیار سالمی داشت. گاهی در اشعار جوان‌ها کژتابی‌های اعتقادی و مضمونی مانند غالی‌گری وجود دارد، ولی استاد مؤید سعی می‌کرد متناسب با آموزه‌های اصیل دینی، توحید و رعایت اصل بندگی به معصومین (علیهم‌السلام) بپردازد و آن‌ها را به عنوان اسوه‌های حسنه در شعرش معرفی کند که قابل پیروی و الگوبرداری باشند و این ارزشمند بود. ایشان سعی می‌کرد که گفته‌های شعرش مستند باشد و شعری نسراید که بدون استناد به متن آیات و احادیث باشد و این از دانش بالای ایشان بود. در حوزه دین مطالعه می‌کرد و فرهنگ دینی را می‌شناخت. ایشان با بزرگان ادبیات معاصر هم محشور بود و با آن‌ها تعامل می‌کرد. آثار این هم‌نشینی در آثار ایشان منعکس بود.

■ شاید اشعار انقلابی و دفاع مقدس استاد مؤید کمتر بین مخاطبان شناخته شده باشد. درباره این‌گونه اشعار‌شان بفرمایید.

یکی از نقاط ضعف بعضی از شاعران آیینی این است که خودشان را محدود به این گونه شعر کرده‌اند و به مسائل جامعه کاری ندارند. در حالی که شاعری که در جامعه زندگی می‌کند، باید درباره مردم، انقلاب و دفاع مقدس دغدغه داشته باشد و به حماسه‌هایی که فرزندان ایران آفرینند، بی‌توجه نباشد. استاد مؤید جامع‌الاطراف بودند و در اشعارشان اشاره‌های خوبی به انقلاب و دفاع مقدس داشتند. این نشانه تعلیق خاطر ایشان به این موضوعات بود. به نظر من شاعران به عنوان افرادی که در جامعه زندگی می‌کنند، باید به مسائل جامعه توجه کنند و استاد مؤید از این نظر شاعر کاملی بودند.